

РИЗИКИ ПРОЦЕСУ РЕФОРМУВАННЯ У СФЕРІ ОСВІТИ В УМОВАХ ВОЄННОГО ЧАСУ

RISKS OF THE REFORM PROCESS IN THE FIELD OF EDUCATION IN WARTIME CONDITIONS

Головко Лілія Василівна

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут демографії та дослідження якості життя НАН України
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3372-764X>

Головко Вадим Віталійович

заступник директора з організаційно-педагогічної та маркетингової роботи,
Навчально-науковий інститут перепідготовки та підвищення кваліфікації;
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0009-0002-8835-4542>

Головко Таміла Вадимівна

магістр,
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-6802-779X>

Holovko Liliia

Institute for Demography and Life Quality Problems of the NAS of Ukraine

Holovko Vadum

Educational and Scientific Institute of Retraining and Advanced Training Dragomanov;
Ukrainian State University

Holovko Tamila

Dragomanov Ukrainian State University

У статті здійснено комплексний аналіз процесу реформування сфери освіти України в умовах воєнного стану крізь призму системних ризиків, обмежених ресурсів та високого рівня невизначеності. Розглянуто проблемні аспекти впровадження компетентнісного підходу та нової системи оцінювання за групами результатів навчання в межах реформи Нової української школи. Проаналізовано суспільний резонанс щодо запровадження профільного навчання. Обґрунтовано вплив втрат інфраструктури, енергетичних блекаутів та цифрових обмежень на доступність і якість надання освітніх послуг, особливо у прифронтових та деокупованих громадах. Запропоновано модель оновлення освітньо-професійних програм підготовки вчителів на рівнях бакалаврату та магістратури з акцентом на практичну складову, відповідність вимогам НУШ, що сприяє покращенню мотиваційних механізмів оновлення кадрового потенціалу закладів загальної середньої освіти.

Ключові слова: реформування освіти, воєнний стан, ризики реформ, Нова українська школа, компетентнісне навчання, кадрове забезпечення.

The article provides a comprehensive analysis of the process of reforming the sphere of education of Ukraine in the conditions of martial law through the prism of systemic risks, limited resources and a high level of uncertainty. It is substantiated that full-scale military actions significantly transform the educational space, change the priorities of state policy and necessitate the combination of strategic reforms with urgent anti-crisis management decisions, which are not always methodologically and institutionally coordinated. The purpose of the article is to determine modern trends in the development of the reform process in the field of education, focusing on specific risks and ways to overcome them in the context of the implementation of reforms. The main methods of research analysis, synthesis, comparison, generalization. The impact of infrastructure losses, energy disruptions and digital restrictions on the availability and equality of educational services, especially in front-line and de-occupied communities, is analyzed. Emphasis is placed on the growth of the socio-psychological burden of the participants in the educational process, as a result of which reforms are often perceived as additional pressure, and not as a tool for development. It has been proven that the instability of financing and dependence on international aid pose a threat to the fragmentation and incompleteness of reforms. The problematic aspects of the implementation of the competence approach and

the new system of evaluation by groups of learning results within the framework of the reform of the New Ukrainian School are considered separately. It is shown that under conditions of war, technical failures and irregular working hours, this model significantly increases the physical and mental burden on teachers, not always accompanied by an increase in the quality of educational results. The public resonance regarding the introduction of specialized training is analyzed and the uncertainty of organizational decisions for certain categories of students is outlined. A model of updating educational and professional teacher training programs at the bachelor's and master's levels is proposed with an emphasis on the practical component, compliance with the requirements of the National Academy of Sciences, which contributes to the improvement of motivational mechanisms for updating the personnel potential of general secondary education institutions.

Keywords: education reform, martial law, risks of reforms, New Ukrainian school, competence training, personnel support.

Постановка проблеми. В умовах війни, що триває з 2014 р. на території України, трансформації у будь-якій сфері суспільного розвитку стають дуже відчутними. Вони мають різнобічний характер змін, хоча повинні приводити до якісних результатів. Однак, окремі тривалі реформи, які розпочалися ще до повномасштабного вторгнення, мають свою конкретику, домінанту, що не завжди відповідає очікуванням. Кардинальними є зміни, що відбуваються у сфері освіти. Зокрема, у загальноосвітніх навчальних закладах, що стосується як організації процесу навчання, так і надання якісних освітніх послуг. Ключовим є відповідність систем підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації кадрового потенціалу до Нової української школи (НУШ). Для кращої оцінки отриманих результатів має здійснюватися прозорий аналіз з обґрунтованими критеріями і чітко сформованою метою, з можливостями і розробкою відповідних рекомендацій та шляхів їх втілення, з врахуванням локальних і глобальних, турбулентних чинників й факторів впливу.

Аналіз останніх джерел і публікацій. Багатоаспектність особливостей розвитку сфери освіти, надання якісних освітніх послуг, створення безпечного, інклюзивного простору в умовах воєнного часу, трансформаційні процеси, вплив та наслідки реформування освітньої системи є актуальними темами, що потребують системного вивчення. Юрчишена Л. В., Карпова Т. С., досліджуючи сучасні проблеми функціонування системи вищої освіти в умовах воєнного стану, зокрема завдання шкоди фізичному та психічному здоров'ю учасників освітнього процесу, руйнування закладів вищої освіти, відтік науково-педагогічних працівників і здобувачів освіти за кордон, запропонували пріоритетні напрями їх вирішення, серед яких збереження науково-педагогічного потенціалу закладів вищої освіти, створення умов для його стабільного відтворення та розвитку [1]. Тимчак В.В. розглядає проблемні

питання реформ у системі вищої освіти України, акцентуючи увагу на колізійності нормативного регулювання, зокрема профільних нормативно-правових актах, що визначають стратегічні напрями модернізації освітньої сфери відповідно до європейських стандартів [2]. Сідлецький С., Шандар А. на базі аналізу сучасних викликів вищої освіти, здійснили класифікацію ризиків за групами: політико-правові, соціально-економічні, фінансові, кадрові, організаційно-технічні, безпекові [3]. Та чимало питань, особливо локального характеру, залишаються поза увагою і потребують дослідження та зроз'язання.

Виділення невирішених частин загальної проблеми. У контексті викликів нашого часу, сфера освіти має ризики щодо наповнюваності кадрового потенціалу, в першу чергу, у загальноосвітніх навчальних закладах. Водночас, потребує уваги виявлення та обґрунтування причин зменшення кількості абітурієнтів у закладах вищої освіти, поширення процесу вигорання, а інколи і відчуження від праці у вчителів, що створює необхідність пошуку ефективних шляхів вирішення, разом із модернізацією системи підвищення професійного рівня педагогів під час здійснення чергового етапу процесу реформування відповідно до Цілей сталого розвитку 2030.

Формулювання цілей статті. Визначити сучасні тенденції розвитку процесу реформування у сфері освіти, акцентуючи увагу на конкретних ризиках та шляхах їх подолання у контексті здійснення реформ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Реформування сфери освіти в умовах воєнного стану відбувається в ситуації системної нестабільності, високої невизначеності та обмеженості ресурсів, що суттєво підвищує ризики управлінських рішень і ускладнює досягнення стратегічних цілей освітньої політики. Воєнні дії трансформують освітній простір, змінюють пріоритети державного управління та зумовлюють необхідність поєд-

нання довгострокових реформ із терміновими антикризовими заходами, що не завжди є методологічно та інституційно узгодженими.

Одним із ключових ризиків є інституційна нестабільність, спричинена частими змінами нормативно-правової бази та управлінських підходів. В умовах війни реформи часто реалізуються в режимі прискореного ухвалення рішень, що обмежує можливості для їх належного наукового обґрунтування, апробації та прогнозування наслідків. Це підвищує ймовірність фрагментарності реформ і зниження довіри до них з боку освітянської спільноти.

Суттєвим є кадровий ризик, пов'язаний із вимушеною міграцією педагогічних працівників, мобілізацією, професійним вигоранням та погіршенням соціально-економічних умов праці. Дефіцит кваліфікованих кадрів негативно впливає на якість освітнього процесу та ускладнює впровадження інноваційних змін, які є базовими складниками освітніх реформ.

Окрему групу становлять інфраструктурні та безпекові ризики, зумовлені руйнуванням закладів освіти, обмеженим доступом до безпечного освітнього середовища, перебоями в енергозабезпеченні та цифровій інфраструктурі. Ці чинники істотно поглиблюють територіальну нерівність доступу до освіти та знижують ефективність реалізації реформ, особливо в прифронтових і деокупованих громадах.

Вагомим є соціально-психологічний ризик, що проявляється у зростанні рівня стресу, тривожності та психоемоційного виснаження учасників освітнього процесу. За таких умов освітні реформи можуть сприйматися як додаткове навантаження, а не як інструмент розвитку, що знижує мотивацію до їх підтримки та реалізації.

Не менш значущими є фінансово-економічні ризики, пов'язані зі скороченням бюджетних можливостей держави, перерозподілом ресурсів на потреби оборони та відновлення, а також залежністю реформ від міжнародної допомоги. Обмеженість і нестабільність фінансування створюють загрозу незавершеності реформ та їх реалізації в усіченому форматі.

Крім того, існують управлінські та координаційні ризики, що виникають унаслідок асинхронності дій між центральними органами влади, органами місцевого самоврядування та закладами освіти. В умовах децентралізації та війни це може призводити до нерівномірності впровадження реформ,

втраги керованості та зниження інституційної спроможності освітньої системи в цілому.

Водночас реформування освіти в умовах війни перебуває під постійним впливом ризиків стратегічного характеру, зокрема невизначеності щодо тривалості воєнного стану та параметрів повоєнного відновлення. Це ускладнює формування сталих стратегій розвитку та потребує гнучких, адаптивних моделей управління, орієнтованих на поєднання відновлення, безпеки та якості освіти.

Впровадження трансформаційних змін у сфері освіти з метою отримання якісних результатів, має здійснюватися на базі збалансованих аспектів створення сприятливого середовища їх реалізації. На разі наявність пілотних проєктів у базовій ланці сфери освіти (загальноосвітніх навчальних закладах), різнобічних кейсів, у певній мірі, може бути недостатнім для прийняття ключових рішень у визначенні пріоритетності чи перспективності розвитку процесу реформування.

Вагомим також є врахування громадської думки, настроїв учасників навчального процесу, як вчителів, які створюють освітні якісні послуги, так і безпосередньо суб'єктів отримання цих послуг – учнів. Ключовим також є створення безпекових умов навчання, у тому числі інклюзивних умов. Оскільки доступність освітніх послуг залежить від територіального чинника, віддаленості від лінії активних бойових дій, стану інфраструктури, зокрема, руйнування навчальних приміщень, стану під'їздних доріг, їх захисту від дронів, наявності пандусів і належного укриття у навчальних закладах, організація під'їзду учнів завдяки дієвості програми «Шкільний автобус».

Процес реформування, з метою досягнення Цілей сталого розвитку 2030, має супроводжуватись не лише визначенням планових дій і виділенням коштів, а прозорою звітністю результатів та їх онлайн-доступністю перед громадськістю, гнучкістю та адаптивністю до зміни ключових факторів впливу, варіативністю стратегічного планування, тактикою здійснення та чітким розподілом виконавців. Для керівників загальноосвітніх навчальних закладів доцільно здійснювати SWOT – аналіз процесу реформування за означений проміжок часу, навчальний рік, а також проміжний аналіз за кожен семестр, для чіткої узгодженості досягнення визначених цілей.

За відгуками у соцмеражах таких як, Facebook, Telegram, Viber, на офіційній платформі ЗнайШов, практикуючих вчителів у територіальних громадах, формується тенденція про

неузгодженість окремих реформаторських ідей з доцільністю і необхідністю їх впровадження. Оскільки це створює додаткове навантаження для вчителів, не покращуючи при цьому рівень знань учнів, обмежуючи час для підготовки до уроків та значно скорочуючи час для відпочинку вчителів, формуючи ризики інтенсивного процесу вигорання, а часом і відчуження від праці.

Нововведення 2026 р. зокрема, у розрізі програми НУШ (Нова українська школа), додаткового формату сучасної системи оцінювання учнів, яка базується на вимірюванні окремих компетентностей (ГР1, ГР2, ГР3 тощо), а не лише підсумкової оцінки за тему, стало одним із індикаторів зростання як фізичного, так і ментального навантаження у вчителів.

Запроваджене згідно моделі Нової української школи (НУШ) компетентнісне навчання, яке передбачає не просто засвоєння знань, а формування практичних умінь. З цією метою Міністерство освіти і науки України (МОН) впровадило нову систему оцінювання – за групами результатів навчання (ГР). Цей підхід передбачено Державним стандартом базової середньої освіти та регламентовано наказами МОН № 496 і № 1093 [4].

Приклад груп результатів (може відрізнятися для предметів):

- ГР 1 – Мовна компетентність (наприклад, читання).
- ГР 2 – Письмова компетентність.
- ГР 3 – Дослідницька компетентність.
- ГР 4 – Уміння аналізувати інформацію [5].

Замість однієї загальної оцінки вчитель аналізує вміння учня з різних аспектів предмету (наприклад, розуміння, аналіз, застосування), що має забезпечувати прозоріший облік прогресу [4]. Однак, це надто ускладнює роботу вчителів, передовсім тих, які ведуть по декілька предметів, або мають декілька паралелей з різною наповнюваністю класів, часом по 25-33 учнів у класі.

В умовах повномасштабного вторгнення, враховуючи часті періоди блекауту, і відсутність альтернативних джерел енергії не кожен вчитель, вчасно встигає опрацювати великі обсяги інформації. До технічних причин додається неудоконаленість системи електронних журналів, в яких часом зникає інформація, і вчитель змушений виконувати роботу у понаднормовий час. Незбалансованість ненормованого робочого часу, призводить до перенавантаження, виснаження, вигорання і відчуження від праці. При тому, у більшості

випадків ні батьки, ні учні не цікавляться оцінкою компетенцій та її необхідністю.

Оцінювання здійснюється за критеріями відповідно до нового Державного стандарту базової середньої освіти, затвердженими Наказом Міністерства освіти та науки України від 2 серпня 2024 року за №1093 [6]. Однак, саме оцінювання за новою моделлю стало ключовим проблемним елементом базової школи НУШ [7]. Водночас, занадто багато потребує ресурсів, як технічних, так і фізичних, підготовка і оформлення Свідоцтва досягнень, яке містить 45-60 оцінок на 7 сторінках.

Ще однією проблемою сьогодення, що викликало резонанс в окремих громадах, стало впровадження профільного навчання, як чергового етапу процесу реформування загальноосвітніх навчальних закладів. Учні, які навчалися не за програмою НУШ до 9 і 10 класів, змушені будуть з 1 вересня 2026 р. навчатися за новою програмою, та ще у більшості випадків, не за місцем проживання.

Особливо критичним вирішення цього питання постає у прифронтових громадах. Створення гімназій замість ліцеїв, позбавить громади старшокласників, які мають намір закінчити школу за місцем проживання. Водночас, скорочення кількості учнів, призведе до звільнення вчителів і відповідно, до вимивання кадрів. З метою збереження демографічного потенціалу в громадах, мають бути дієві програми загальної перекваліфікації вчителів.

Наразі, Петиція, щодо призупинення реформи профільного навчання, набрала відповідну кількість голосів, більше як 25000 необхідних [8]. То ж питання організації навчання для учнів 9-10 класів, з 1 вересня 2026 р., залишається відкритим.

Означеність наявних проблем поєднується з питаннями кадрового забезпечення, з системністю підвищення кваліфікації педагогічних працівників у відповідності до реформ, підготовці молодих фахівців і швидкості наповнюваності ринку праці у сфері освіти. Враховуючи необхідність забезпечення загальноосвітніх навчальних закладів вчителями з вищою освітою, компетентності яких відповідають реформі НУШ, доцільним є розробка моделей освітньо-професійної програми з підготовки бакалавра та магістра.

Основний акцент у підготовці бакалавра варто здійснювати на період навчання, зміну кількості дисциплін, що мають відповідати програмі НУШ, методику підготовки майбут-

ніх фахівців, введення нових обов'язкових курсів/дисциплін у розрізі викликів часу. При підготовці магістра (очної форми навчання), ключовим є збалансованість теоретичного і практичного блоків навчання (50/50), завдяки зайнятості магістра за фахом, не менше 8-9 годин на тиждень. Відповідно доречним є внесення змін до вимог магістерського дослідження, де більшу частину мають становити результати практичної діяльності магістра. Оприлюднення означених результатів діяльності не менше як за 2 роки професійного стажу, є підставами державній екзаменаційній комісії, рекомендувати загальноосвітньому навчальному закладу, за місцем роботи магістра за фахом, присвоєння кваліфікації «спеціаліст другої категорії», за умови високих успіхів у навчанні і відмінного захисту магістерського дослідження (рис. 1). Внесення таких коректив до освітньо-професійної програми підготовки магістра є мотивуючим фактором вступу до магістратури, зростання цінності професії вчителя, оновлення кадрового потенціалу у загальноосвітніх навчальних закладах за рахунок молодих фахівців.

На разі, актуальним є адаптивність управління освітніми реформами, прозорість звітності, врахування громадської думки та системного моніторингу результатів.

Використання концептуальних підходів до оновлення освітньо-професійних програм підготовки вчителів на рівнях бакалаврату та магістратури з акцентом на практичну складову, відповідність вимогам НУШ сприяє покращенню мотиваційних механізмів оновлення кадрового потенціалу закладів загальної середньої освіти. В цілому, ефективне реформування освіти в умовах війни можливе лише за умови поєднання безпекових, соціальних і якісних пріоритетів розвитку, а також гнучкого реагування на динамічні виклики воєнного та повоєнного періодів.

Висновки. Освітні трансформації в період збройної агресії відбуваються в середовищі підвищеної складності, багаторівневої невизначеності та обмежених ресурсів. Воєнний стан суттєво змінює логіку та темпи реформ, зумовлюючи необхідність поєднання стратегічних цілей довгострокового розвитку освіти з оперативними антикризовими управлінськими рішеннями.

Ризики реформування мають системний характер і охоплюють інституційний, кадровий, фінансово-економічний, інфраструктурний, соціально-психологічний та управлінський рівні. Їх взаємозалежність і кумулятивний ефект посилюють вразливість освітньої системи, особливо в регіонах, що зазнали безпосереднього впливу бойових дій або мають високу концентрацію внутрішньо переміщених осіб. За таких умов навіть обґрунтовані за змістом реформи можуть втрачати ефективність через обмеженість інституційної спроможності та людського потенціалу.

Ключовим викликом реформування освіти в умовах війни є дисбаланс між необхідністю швидких змін і недостатнім рівнем їх наукового, ресурсного та організаційного забезпечення. Кадрові втрати знижують передбачуваність реформ і ускладнюють формування довіри до них з боку учасників освітнього процесу. У результаті зростає ризик фрагментарності реформ і нерівномірності їх реалізації на різних територіальних рівнях.

Таким чином, ризики процесу реформування у сфері освіти в умовах воєнного часу мають комплексний, багаторівневий характер і охоплюють інституційні, кадрові, фінансові, інфраструктурні, соціально-психологічні та управлінські виміри. Їх урахування є необхідною передумовою формування ефективної державної освітньої політики, зокрема на рівні Міністерства освіти і науки України, та забезпечення стійкості освітньої системи в умовах війни і повоєнного відновлення. Значущим також є запровадження методу моделювання у процесі змін освітньо-професійних програм підготовки вчителів на рівнях бакалаврату та магістратури у відповідності до вимог Нової української школи.

Мінімізація ризиків реформування освіти в умовах воєнного часу потребує переходу від ситуативних рішень до адаптивної моделі державної освітньої політики, орієнтованої на стійкість, безпеку та збереження якості освіти. Особлива роль у цьому процесі належить Міністерству освіти і науки України як ключовому координатору реформ, здатному забезпечити узгодженість стратегічних і тактичних рішень, а також інтеграцію освітніх змін у ширший контекст повоєнного відновлення країни.

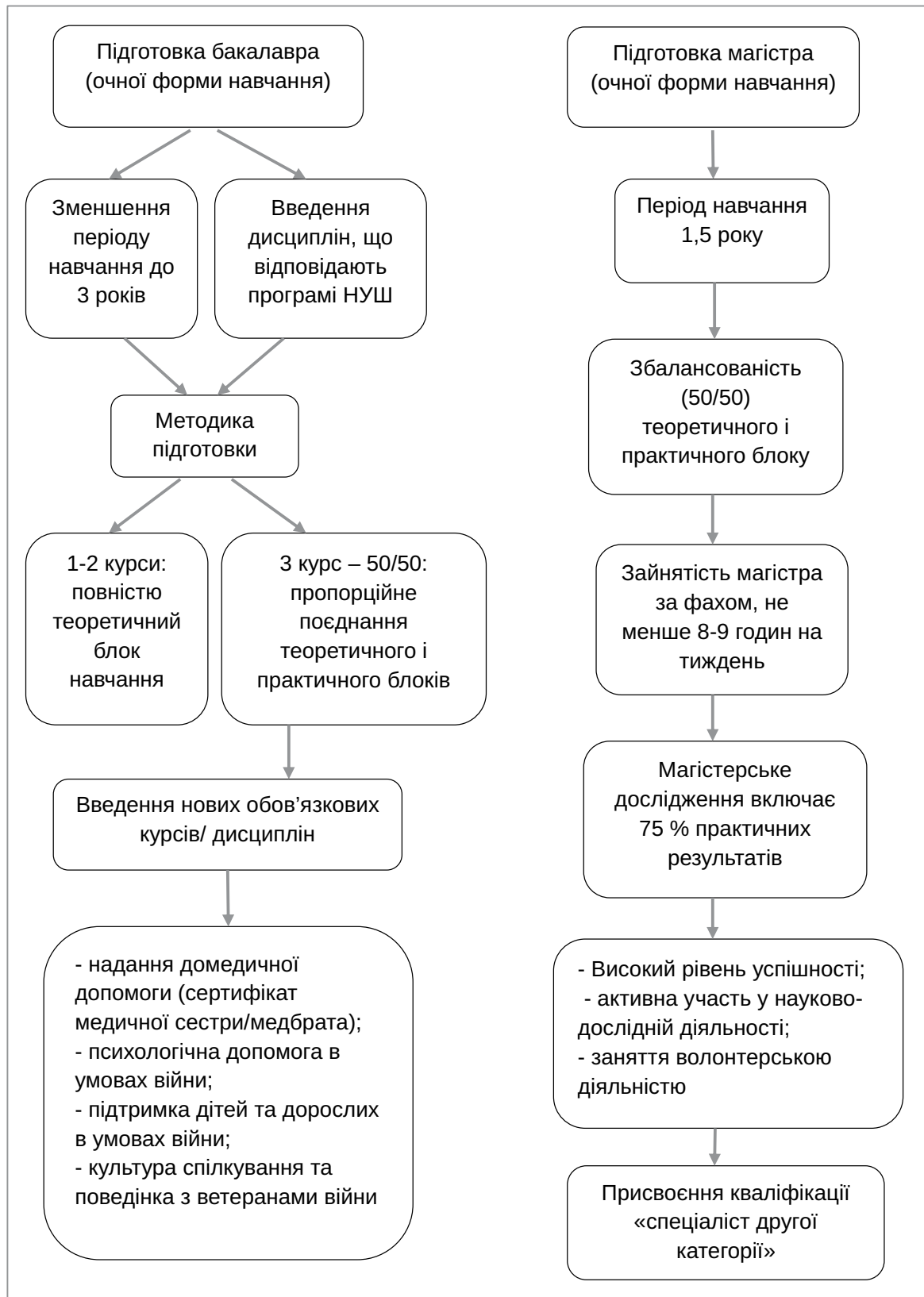

Рис. 1. Моделі освітньо-професійної програми з підготовки вчителя-бакалавра та магістра

Джерело: сформовано авторами

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Юрчишена Л., Карпова Т. Трансформація вищої освіти України в умовах воєнного стану. *Економіка і організація управління*. 2025. Січень. С. 140–150. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.3.15>.
2. Тимчак В. Актуальні проблеми реформування системи вищої освіти в Україні: правовий аспект. *Аналітично-порівняльне правознавство*. 2022. № 1. С. 228–231. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.43>
3. Сідлецький С., Шандар А. Вища освіта в Україні в умовах воєнного стану: виклики та пріоритети. *Економіка та суспільство*. 2024. № 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-151>. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4353/4280> (дата звернення: 12.03.2026).
4. Ляшенко О. Групи результатів у НУШ: інструкція для вчителів із прикладами. 2025. URL: <https://justclass.com.ua/blog/grupy-rezultativ-u-nush-instrukciya-dlya-vchyteliv-iz-prykladamy/#:~:text> (дата звернення: 16.03.2026).
5. Ляшенко О. Оцінювання за групами результатів з української мови. 2025. URL: <https://justclass.com.ua/blog/ociniuvannya-za-grupamy-rezultativ-z-ukrayinskoji-movy/> (дата звернення: 16.03.2026).
6. Все про оцінювання за новими Рекомендаціями 2025. URL: https://znayshov.com/News/Details/vse_pro_otsiniuvannya_za_novymy_rekomendatsiiamy (дата звернення: 20.03.2026).
7. Підсумки 2025 року в освіті: між війною, реформами та реальністю. 2025. Портал: Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/news/96107/> (дата звернення: 20.03.2026).
8. Петиція щодо перегляду та тимчасового коригування реалізації реформи НУШ, забезпечення публічного обговорення змін у сфері загальної середньої освіти та гарантування права учнів 9 класів завершити навчання у своїх закладах освіти. 2026. URL: <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/9222> (дата звернення: 20.03.2026).

REFERENCES:

1. Yurchyshena, L., Karpova, T. (2025). Transformatsiia vyshchoi osvity Ukrainy v umovakh voiennoho stanu [Transformation of higher education of Ukraine in conditions of martial law]. *Economics and management organization*. January. pp. 140–150. <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2024.3.15>.
2. Tymchak V. (2022). Aktualni problemy reformuvannya systemy vyshchoi osvity v Ukraini: pravovyi aspekt. [Actual problems of reforming the higher education system in Ukraine: legal aspect]. *Analytical and comparative jurisprudence*. vol. 1. pp. 228–231. <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2022.01.43>
3. Sidletskyi S., Shandar A. (2024). Vyshcha osvita v Ukraini v umovakh voiennoho stanu: vyklyky ta pryorityety [Higher education in Ukraine under martial law: challenges and priorities]. *Economy and society*. vol. 64. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-64-151>. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4353/4280> (accessed March 12, 2026).
4. Lyashenko O. (2025). Hrupy rezultativ u NUSh: instruktsiia dlia vchyteliv iz prykladamy. [Outcome groups at NUS: guidance for teachers with examples]. Available at: <https://justclass.com.ua/blog/grupy-rezultativ-u-nush-instrukciya-dlya-vchyteliv-iz-prykladamy/#:~:text> (accessed March 16, 2026).
5. Lyashenko O. (2025). Otsiniuvannya za hrupamy rezultativ z ukraïnskoï movy. [Evaluation by groups of results in the Ukrainian language]. Available at: <https://justclass.com.ua/blog/ociniuvannya-za-grupamy-rezultativ-z-ukrayinskoji-movy/> (accessed March 16, 2026).
6. Vse pro otsiniuvannya za novymy Rekomendatsiiamy 2025. [All about evaluation under the new Recommendations 2025]. (2025). Available at: https://znayshov.com/News/Details/vse_pro_otsiniuvannya_za_novymy_rekomendatsiiamy (accessed March 20, 2026).
7. Pidsumky 2025 roku v osviti: mizh viinoiu, reformamy ta realnistiu. [Results of 2025 in education: between war, reforms and reality]. (2025). Portal: Osvita.UA. Available at: <https://osvita.ua/news/96107/> (accessed March 20, 2026).
8. Petytsiia shchodo perehliadu ta tymchasovoho koryhuvannya realizatsii reformy NUSh, zabezpechenia publicnoho obhovorennia zmin u sferi zahalnoi serednoi osvity ta harantuvannya prava uchniv 9 klasiv zavershyty navchannia u svoikh zakladakh osvity. [Petition to review and temporarily adjust the implementation of the NUS reform, ensure public discussion of changes in the field of general secondary education and guarantee the right of 9th grade students to complete their studies in their educational institutions]. 2026. Available at: <https://petition.kmu.gov.ua/petitions/9222> (accessed March 20, 2026).

Дата надходження статті: 23.03.2026

Дата прийняття статті: 15.04.2026

Дата публікації статті: 21.04.2026